

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/101/2022
Identifikačné číslo spisu:	1114218323
Dátum vydania rozhodnutia:	25.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1114218323.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov: 1/ Y. M., narodená XX. C. XXXX, Z. V. K. G. č. XXXX/X, F., 2/ N. M., narodený XX. C. XXXX, Z. G. č. XXXX/X, F., 3/ N. M., narodený XX. G. XXXX, Z. G. č. XXXX/X, F., 4/ F. M., narodený X. G. XXXX, Z. G. č. XXXX/X, F., všetci zastúpení: Advokátska kancelária JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., IČO: 47 234 318, Záhradnícka č. 4836/51, Bratislava, proti žalovanej: KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, Štefanovičova č. 4, Bratislava, zastúpená advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, IČO: 37 928 422, Dvořákovo nábrežie č. 8/A, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. januára 2021 č. k. 15Co/29/2020-334, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. januára 2021 č. k. 15Co/29/2020-334 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) sa žalobcovia 1/ - 4/ domáhali od žalovaného zaplata sumy 75 000 eur, pre každého, titulom náhrady nemajetkovej ujmy. Prvoinštančný súd rozsudkom zo 16. mája 2019, č. k. 4C/115/2014-264 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ každému sumu 35 000 eur, žalobcom 3/ a 4/ každému sumu 20 000 eur v lehote do troch dní od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia; vo zvyšku žalobu zamietol; žalobcom 1/ - 4/ priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu. Žalobcovia sú pozostalí po nebohej G. M., ktorá zomrela v dôsledku dopravnej nehody. K nehode došlo tak, že vodič motocykla A. H. neprispôbil rýchlosť jazdy najmä svojim schopnostiam a vlastnostiam vozidla, v dôsledku čoho prešiel k pravému okraju vozovky, prešiel cez obrubník a následne vyšiel na trávnatý deliaci ostrovček, kde narazil do lampy verejného osvetlenia a nosiča dopravnej značky, pričom došlo k zraneniu vodiča a spolujazdkyne na uvedenom motocykli, pričom obaja zraneniam podľahli na mieste dopravnej nehody. Pasívnu vecnú legitímáciu žalovanej založil na zákone č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov.

2. Napadnutým rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 35 000 eur, žalobcovi 2/ sumu 35 000 eur, žalobcovi 3/ sumu 20 000 eur, žalobcovi 4/ sumu 20 000 eur a vo výroku, ktorým vo zvyšku žalobu zamietol. Vo výroku, ktorým žalobcom 1/ - 4/ priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu zmenil tak, že žalobcom 1/ - 4/ každému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Súčasne žiadnej zo strán sporu nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Odvolací súd sa nestotožnil s tvrdeniami žalovanej uvedenými v jej odvolaní, že prvoinštančný súd sa nevysporiadal s jej relevantnou právnou argumentáciou a konštantnou rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) k otázke zániku nároku z dôvodu úmrtia vinníka pri dopravnej nehode. Pasívnu vecnú legitimáciu považuje za správnu aj s prihliadnutím na rozhodovaciu prax. Poukázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016 týkajúce sa nemajetkovej ujmy vo vzťahu k povinnému zmluvnému poisteniu, v ktorom sa konštatuje, že povinné zmluvné poistenie vinníka dopravnej nehody má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Argumentáciu podporila aj uznesením najvyššieho súdu z 31. júla 2017, sp. zn. 6MCdo/1/2016. Tvrdenie žalovanej v odvolaní, že vinník dopravnej nehody zomrel, a preto nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nie je možné uplatniť voči nemu, odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodné, pretože vinník dopravnej nehody mal uzavretú poisťnú zmluvu na motorové vozidlo, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda u žalovaného, a aj keď tento vinník pri dopravnej nehode zomrel, v čase vzniku škodovej udalosti, t.j. dopravnej nehody, ku ktorej došlo dňa 3. augusta 2013, toto poistenie trvalo. Navyše zákon č. 381/2001 Z. z. prenecháva poškodenému právo, voči komu si uplatní svoj nárok na náhradu škody, môže tak urobiť priamo voči poisťovateľovi, prípadne voči poisťovateľovi aj poistenému. Tým, že poistený zomrel, žalobcovia 1/ - 4/ uvedené zákonné oprávnenie využili a svoj nárok si uplatnili voči žalovanému ako poisťiteľovi.

4. Odvolací súd sa stotožnil so správnym právnym posúdením súdu prvej inštancie uvedeným v odôvodnení napadnutého rozsudku o priznaní nemajetkovej ujmy žalobcom 1/ a 2/ každému po 35 000 eur a žalobcom 3/ a 4/ každému po 20 000 eur. Podľa názoru odvolacieho súdu, rozhodnutie súdu prvej inštancie spĺňa všetky náležitosti v zmysle § 220 CSP, ako aj požiadavky ustálené ústavným súdom. Odvolací súd súčasne opravil výrok na náhradu trov konania.

5. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná včas dovolanie z dôvodov uvedených v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Namietala nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí súdov, okresného a krajského súdu v rozpore s § 220 ods. 3 CSP, keď súdy ignorovali právnú argumentáciu žalovanej o jej pasívnej vecnej legitimácii a skryli ho pod všeobecné konštatovanie o jej danosti. Nebolo jej oznámené miesto a čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu, čo považuje za porušenie práva na spravodlivý proces. Súdy sa vyhýbajú jej argumentácii len všeobecným konštatovaním o jej pasívnej vecnej legitimácii a platnosti poisťnej zmluvy v čase dopravnej nehody. Nie je sporné, že pôvodcom neoprávneného zásahu do osobnostného práva žalobcov bol vinník ako fyzická osoba. Žalobcom tak vznikol nárok výlučne voči vinníkovi, pričom v zmysle zákona o povinnom zmluvnom poistení má právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané náhrady. Plnenia vzniknutého nároku sa však následne môžu poškodení už domáhať ako voči vinníkovi, tak aj voči poisťovateľovi, a to buď individuálne alebo voči obom naraz, pričom plnenie môžu dostať iba raz. Nakoľko vinník zomrel pri dopravnej nehode, ktorú zavinil, vyššie uvedené podľa nej neplatí. Na podporu argumentácie uviedla rozhodnutia najvyššieho súdu zo 16. apríla 2012, sp. zn. 3Cdo/126/2011, z 30. apríla 2009, sp. zn. 1MCdo/8/2007, ako aj rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky. Žalovaná by bola povinná za vinníka plniť v zmysle Zákona o povinnom zmluvnom poistení, pokiaľ by táto povinnosť existovala aj u osoby samotného vinníka, resp. pokiaľ by takáto povinnosť prešla na inú osobu v dôsledku dedenia, ako je tomu pri iných nárokoch mimo náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako sú bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia, náklady spojené s liečením, či s pohrebom. Vzhľadom na skutočnosť, že takúto povinnosť mal vinník len za svojho života a jeho úmrtím došlo k jej zániku, nemožno vyvodiť záver iný ako ten, že pokiaľ zanikol nárok ako taký, zanikla aj povinnosť plniť, a to aj zo strany

žalovanej, keďže žiadnym spôsobom - ani zákonom, ani súkromnoprávnym úkonom nedošlo k prevodu alebo prechodu nároku zo zomrelého vinníka priamo na žalovanú. Preto požadovala, aby najvyšší súd zrušil rozsudky prvoinštančného a odvolacieho súdu a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, v ktorom budú sudy povinné dôsledne a dôkladne odôvodniť svoje rozhodnutia, aj pomimo argumentačnej línie ohľadom pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, aby rozhodnutia spĺňali všetky kvalitatívne kritériá.

6. Žalobcovia 1/ - 4/ sa k dovolaniu žalovanej nevyjadrili.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalovaná dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je dôvodné.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

8. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Žalovaná namietala porušenie práva na spravodlivý proces neoznámením miesta a času vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu.

11. Podľa § 219 ods. 3 CSP vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. Ak o to strana požiada, súd jej oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami.

12. Žalovaná vo svojom odvolaní (č. l. 294) požadovala oznámiť miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na emailovú adresu právneho zástupcu. Odvolací súd oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku v danej veci na svojej úradnej tabuli v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením (č. l. 332), avšak v spise sa nenachádza doklad o tom, že toto oznámenie bolo právnomu zástupcovi žalovanej odoslané aj elektronickými prostriedkami. Uvedené nevyplýva ani z obsahu zápisnice o verejnom vyhlásení rozsudku pred odvolacím súdom z 27. januára 2021 (č. l. 333), ani z pokynu predsedníčky senátu (č. l. 330). Za tejto situácie je možné konštatovať, že odvolací súd si vo vzťahu k žalovanej nerealizoval povinnosť vyplývajúcu z § 219 ods. 3 CSP.

13. Podľa rozhodnutia uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. R 9/2016 „K odňatiu možnosti účastníka konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku) dochádza tiež vtedy, keď odvolací súd v rozpore s ustanovením § 214 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku neupovedomil elektronickými prostriedkami účastníka, ktorý podľa § 45 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku požiadal o také doručovanie písomností“. (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 7.

októbra 2015 sp. zn. 3Cdo/714/2015)

14. Uvedená judikatúra je aplikovateľná aj k ustanoveniu § 219 ods. 3 posledná veta CSP.

15. Vyššie uvedený právny záver je súčasťou konštantnej rozhodovacej činnosti. Dovolací súd v preskúmvanej veci musel konštatovať, že postupom odvolacieho súdu, ktorý nedodrжал procesný postup v zmysle § 219 ods. 3 posledná veta CSP, došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (pozri obdobne rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/14/2018, 5Cdo/127/2018, 5Cdo/58/2019, 5Cdo/92/2019). Aktuálnu judikatúru predstavuje uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/93/2022 zo dňa 28. júna 2023.

16. Podľa čl. 142 ods.4 Ústavy Slovenskej republiky rozsudky sa vyhlasujú v mene Slovenskej republiky a vždy verejne.

17. Ustanovenie § 219 ods. 3 CSP zabezpečuje realizáciu práva účastníka konania byť osobne prítomný na vyhlásení rozsudku vo svojej právnej veci. Tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu zabezpečiť jeho realizáciu postupom v súlade s ust. § 219 ods. 3 CSP. Ide o kogentné procesné ustanovenie, ktoré nemá iba poriadkový charakter. Z tohto dôvodu musí byť uplatňované v zmysle čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky v súlade s článkom 142 ods. 4 Ústavy SR ako obligatórna náležitosť, ktorá musí byť splnená pred vyhlásením rozsudku. Ide o súčasť princípu verejného vyhlasovania rozsudku, ktorý je garantovaný ústavou.

18. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP) s tým, že v ďalšom konaní je potrebné, aby súd vyhlásil rozsudok pri zachovaní procesného postupu podľa § 219 ods. 3 CSP. Vzhľadom na povahu právnej vady „per se“, dovolací súd sa nezaoberal vecnou správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva rozhodnutie odvolacieho súdu (R 9/2016 bod 5, Rozhodnutie bolo publikované v ASPI pod číslom JUD1723440SK).

19. V novom rozhodnutí dovolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách (tohto) dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.